

KORTE BIJDRAGEN

DE NEDERLANDSE FLORA HEEFT
ERNSTIGE HARTKLACHTEN

een Fries voorbeeld: gemeente Achtkarspelen

Volgens de FLORON-Rode Lijst (1990) is 37,3% van de plantesoorten van de Nederlandse flora bedreigd. De Rode Lijst geeft een momentopname van een nog steeds sterk doorzettende negatieve tendens. Door de 'voorzichtige' methode die deze Rode Lijst hanteert, is het beeld nog optimistisch. Meer overeenstemmend met de werkelijkheid is in dit verband een percentage van 50.

Veel mensen hebben het idee dat de achteruitgang vooral 'franjesoorten' betreft: planten 'die hier eigenlijk niet thuishoren'.

Dr. H.J.P.A. Verkaar e.a. (1992) hebben een selectie gemaakt van planten waarvan 1) globaal minstens de helft van het verspreidingsgebied in West-Europa ligt, en 2) Nederland een centrale ligging heeft in het Westeuropese verspreidingsgebied.

Zij komen uit op 50 soorten, die dus wel tot het hart van de Nederlandse flora gerekend mogen worden. Van die vijftig soorten staan er maar liefst 25 op de Rode Lijst! De Nederlandse flora heeft hartklachten.

Om de situatie voor Friesland nader te concretiseren, bekijken wij die 50 soorten voor de gemeente Achtkarspelen in N.O.-Friesland (tabel 1).

Waterkruiskruid

foto onbekend

Zoals uit tabel 1 blijkt, kwamen in Achtkarspelen 18 van de 50 soorten met zekerheid voor. Hiervan zijn er 3 na vroegere aanwezigheid (waarschijnlijk) verdwenen (16,6%). Van 3 andere soorten is de aanwezigheid onbekend, maar waarschijnlijk. Nog aanwezig zijn dus waarschijnlijk 15 soorten. Wij nemen verder die 15 als uitgangspunt. Van deze 15 "hart-soorten" komen er 7 alleen in reservaten voor of zijn afhankelijk van reservaten. Dat wil dus zeggen dat 46,7% alleen overlevingskansen heeft waar beschermende maatregelen van kracht zijn. Overigens zijn tenminste 2 van deze soorten ondanks deze maatregelen toch nog acuut bedreigd; dat is dus 13,3%.

1. Akkerandoorn <i>Stachys arvensis</i>	R	A0
2. Beenbreuk <i>Narthecium ossifragum</i>	R	
3. Blonde zegge <i>Carex hostiana</i>	R	A4
4. Deens lepelblad <i>Cochlearia danica</i>		
5. Donkergroene besterdwederik <i>Epilobium obscurum</i>	R	A2?
6. Dophei <i>Erica tetralix</i>		A3
7. Draadereprijs <i>Veronica filiformis</i>		A1
8. Drienvervig zegge <i>Carex trinervis</i>		
9. Duizendknoopfonteinkruid <i>Potamogeton polygonifolius</i>	R	
10. Dwerggras <i>Juncus pygmaeus</i>	R	
11. Engels slijkgas <i>Spartina townsendii</i>		
12. Fraai hertshooi <i>Hypericum pulchrum</i>	R	
13. Gaspeldoorn <i>Ulex europaeus</i>	R	
14. Gelobde melde <i>Atriplex laciniata</i>	R	
15. Gesteeld glaskroos <i>Elatine hexandra</i>	R	
16. Gewoon sterrekroos <i>Callitriche platycarpa</i>		A1
17. Grote veldbies <i>Luzula sylvatica</i>	R	
18. Haaksterrekroos <i>Callitriche hamulata</i>		A1?
19. Heidekartelblad <i>Pedicularis sylvatica</i>	R	
20. Hulst (wilde) <i>Ilex aquifolium</i>	R	
21. Klein tasjeskruid <i>Teesdalia nudicaulis</i>		A1
22. Klein vogelpootje <i>Ornithopus perpusillus</i>		A1
23. Kleine leeuwklauw <i>Aphanes microcarpa</i>		A1?
24. Klimopwateranonkel <i>Ranunculus hederaceus</i>	R	
25. Krupende moerasweegbree <i>Echinodorus repens</i>	R	
26. Kustmelde <i>Atriplex littoralis</i>	R	
27. Langarige zeekraal <i>Salicornia dolichostachya</i>		
28. Liggend walstro <i>Galium saxatile</i>		A3
29. Liggende vleugeltjesbloem <i>Polygala serpyllifolia</i>	R	
30. Middelste kilt <i>Arctium pubens</i>		A1
31. Moerasmelle <i>Deschampsia setacea</i>	R	
32. Oeverkruid <i>Littorella uniflora</i>	R	
33. Ondergedoken moerasascherm <i>Apium inundatum</i>	R	
34. Pilveren <i>Ptilularia globulifera</i>	R	
35. Priemvetmuur <i>Sagina subulata</i>	R	
36. Scheve hoornbloem <i>Cerastium diffusum</i>		
37. Slanke waterkers <i>Nasturtium microphyllum</i>		A1
38. Stekelbrem <i>Genista anglica</i>		
39. Stijve moerasweegbree <i>Echinodorus ranunculoides</i>	R	A0
40. Stippelzegge <i>Carex punctata</i>	R	
41. Trekrus <i>Juncus squarrosus</i>		A3
42. Veelkleurig vergeetmijnietje <i>Myosotis discolor</i>		A3
43. Veelstengelige waterbies <i>Eleocharis multicaulis</i>		
44. Vlottende bies <i>Scirpus fluitans</i>	R	A0
45. Vlozegge <i>Carex pulicaris</i>	R	A4
46. Vroege haver <i>Aira praecox</i>		A1
47. Waterkruiskruid <i>Senecio aquaticus</i>		A2
48. Wilde gage <i>Myrica gale</i>		
49. Wilde kamperfoelie <i>Lonicera periclymenum</i>		A1
50. Zeealsem <i>Artemisia maritima</i>	R	

Tabel 1. Lijst met 50 soorten planten, behorende tot het 'hart' van de Nederlandse flora, status en voorkomen in de gemeente Achtkarspelen. Verklaring der tekens: [tweede kolom] R = Rode-Lijstsoort voor Nederland; [derde kolom] blanco = aanwezigheid is nooit in Achtkarspelen vastgesteld; A0 = kwam vroeger (vóór 1950) in Achtkarspelen voor, nu (waarschijnlijk) niet meer; A1 = komt in Achtkarspelen voor buiten reservaten; A2 = komt in Achtkarspelen voor buiten reservaten, maar is voor de verspreiding afhankelijk van reservaten (uitstraling); A3 = komt in Achtkarspelen alleen voor in reservaten of in overige beschermde terreinen. A4 = komt in Achtkarspelen alleen voor in reservaten, is daar heel zeldzaam, bedreigd, of nagenoeg verdwenen; ? = beschikbare gegevens onvolledig of onvoldoende, waarschijnlijk in de aangegeven categorie.

Conclusie: De achteruitgang treft ook het hart van onze flora en manifesteert zich in een willekeurige Friese gemeente evenzeer als dat landelijk het geval is.

literatuur

- Floron, 1990. Floron-Rode lijst, Gorteria, maart 1990.
H.P.J.A. Verkaar e.a. 1992. Nederland belangrijk voor 50 plantesoorten, Boomblad 4/2, april 1992. (voor diepere achtergrondinformatie: J.H.J. Schaminée e.a.: Europese en mondiale verspreiding van de Nederlandse vaatplanten, Gorteria 18/3-4, juni 1992).
J. Mennema e.a. 1980, 1985, 1989. Atlas van de Nederlandse Flora, delen 1, 2 en 3, Amsterdam, Utrecht, Leiden.

Gertie Papenburg, Nycle Haismastraat 21,
9285 RN Buitenpost